

Helseovervåkingsprogrammet for vilt (ViltHOP) 2025

RAPPORT 6/2026

Helseovervåkingsprogrammet for vilt (ViltHOP) 2025

Forfattere

Hans Kristian Mjelde¹, Anna Bergfeldt¹, Bjørnar Ytrehus¹, Knut Madslie¹, Elise Kvigstad¹, Kjersti S. Utaaker¹, Rebecca Davidson², Line Olsen², Ingebjørg H. Nymo², Torill Mørk², Attila Tarpai¹, Petter Hopp¹, Jorunn Mork³, Elisabeth Skatvedt Jordal³, Michaela Falk³, Malin Rokseth Reiten¹, Håvard Rønning⁴ og Jørn Våge¹.

¹Veterinærinstituttet, Ås

²Veterinærinstituttet, Tromsø

³Veterinærinstituttet, Sandnes

⁴Knutshø Villreinutvalg

Foreslått referanse

Mjelde, Hans Kristian., Bergfeldt, Anna., Ytrehus, Madslie, Knut., Kvigstad, Elise., Utaaker, Kjersti S., Davidson, Rebecca., Olsen, Line., Nymo, Ingebjørg H., Mørk, Torill., Tarpai, Attila., Hopp, Petter., Mork, Jorunn., Jordal, Elisabeth Skatvedt., Falk, Michaela., Reiten, Malin Rokseth., Rønning, Håvard., Våge, Jørn. 2026. Helseovervåkingsprogrammet for vilt (ViltHOP) 2025. VI rapport 2026-06. Veterinærinstituttet 2026. © Veterinærinstituttet, kopiering tillatt når kilde gjengis. Veterinærinstituttet 2026. ©

Kvalitetssikret av

Ingeborg Sveinsdottir, seksjonsleder, Veterinærinstituttet

Oppdragsgiver

Publisert

2026 på www.vetinst.no

ISSN 1890-3290 (elektronisk utgave)

© Veterinærinstituttet 2026

Kolofon

Forsidebilde: Rådyr, Bjørnar Ytrehus

www.vetinst.no

Innhold

Om rapporten	3
Drift av ViltHOP	4
Kunnskapsformidling	4
ViltHOP-biobanken	4
Helsestatus.....	5
Skrantesjuka i Norge	6
Bakteriesykdommer.....	6
Tularemia (harepest)	6
Fotråte hos rein	7
Mistanke om tuberkulose hos rådyr og elg	9
Virussykdommer	10
Hudvorter hos hjort.....	10
Ondartet katarrfeber	13
Parasittsykdommer	13
Hundens dvergbandelmark hos elg.....	13
Fra diagnostikken	14
Rein med hjernetumor	14
Helseproblemer med ukjent årsak	15
Rådyrdiaré	15
Elgkalven Trampe.....	16
Undersøkelse av vilt som ikke omfattes av ViltHOP.....	18
Høypatogent fugleinfluensavirus hos fjellrev på Svalbard.....	18
Digital overvåking	18
Nettsideaktivitet for vilt.....	18
Nettsideaktivitet for fugleinfluensa i Norge	19
Fallviltdata fra Hjorteviltregisteret.....	19
Relevante publikasjoner og lenker.....	21

Om rapporten

Prosjekttittel:	Helseovervåkingsprogrammet for vilt (ViltHOP)
Mål:	Hovedmålet med programmet er kartlegging og overvåking av ulike sykdommer hos vilt med hovedfokus på hjortevilt.
Oppstart:	Prøveprosjekt fra 1998, og ordinær drift fra 2001. Moskus ble inkludert fra 2004, og hare i 2020. Fjellrev ble innlemmet i 2023.
Tildeling	Tildelingsperiode 2023-2027. Miljødirektoratet har historisk vært oppdragsgiver og kontraktseier, men ansvaret ble overtatt av Landbruksdirektoratet med virkning fra 1.1. 2025.
Utføres av:	Veterinærinstituttet
Analyser og rapportering:	Til og med 2015 årlig kontrakt og rapportering. Fra 2016 treårig kontrakt med årlig rapportering. Fra og med 2023 femårig kontrakt med årlig rapportering.
Hvordan gjøres dette?	<p>ViltHOP er landsomfattende. Programmet skal fremskaffe helsedata med tanke på en bærekraftig forvaltning av viltbestandene og avdekke helsemessige forhold som krever forvaltningsmessige tiltak.</p> <p>I tillegg til hovedmålet skal programmet legge særlig vekt på å avdekke «nye» sykdomstilstander, både infeksiøse og toksikologiske, hos hjortevilt, moskus, hare og rev. Videre å overvåke utvalgte smittsomme sykdommer som kan overføres mellom husdyr og vilt. Kartlegge utbredelsen av smittsomme sykdommer hos vilt som kan overføres til jegere og andre naturbrukere (zoonoser). Overvåke dyrevelferdsmessige aspekter knyttet til sykdom, avliving, jakt og fangst av vilt.</p> <p>Bruke data fra Hjorteviltregisteret til passiv overvåking av eventuelle helsemessige endringer hos hjortevilt. Bruke innsamlet materiale til å vurdere effekter av faktorer som kan påvirke vilthelsen, eksempelvis klima, vegetasjonsendringer, introduksjon av smittestoffer eller forvaltningstiltak.</p> <p>Bidra til formidling av arbeidet og resultater skriftlig og muntlig, både nasjonalt og internasjonalt.</p> <p>Drifte ViltHOP-banken (biobank av blod- og vevsprøver).</p>

Drift av ViltHOP

ViltHOP er lokalisert ved Veterinærinstituttet på Ås og driftes av veterinærer med viltfaglig kompetanse, hovedsakelig tilsatt ved Seksjon for husdyr, vilt og velferd.

Den faglige aktiviteten i programmet gjennomføres i nært samarbeid med Veterinærinstituttets spesialenheter innen patologi, bakteriologi, virologi, parasittologi, molekylærbiologi, immunologi, kjemi og epidemiologi, samt Veterinærinstituttets regionale enheter i Tromsø og Sandnes.

ViltHOP samarbeider med Norsk institutt for naturforskning (NINA) og andre nasjonale og internasjonale vitenskapelige institusjoner som har spesialkompetanse på aktuelle problemstillinger. Andre viktige samarbeidspartnere er Mattilsynet, Statens naturoppsyn (SNO), privatpraktiserende veterinærer, regional og kommunal viltforvaltning, vilttoppsyn, grunneiere og jegere.

Kunnskapsformidling

I tillegg til denne rapporten formidles kunnskapen som genereres i ViltHOP-prosjektet til forvaltningen, jegere, viltforskere og andre interesserte gjennom vitenskapelige artikler, populærvitenskapelige artikler, nyhetssaker på www.vilthelse.no og foredrag på jegermøter og liknende.

En oppsummering av Veterinærinstituttets arbeid med viltlevende pattedyr og fugler publiseres også i et eget kapittel i den årlige [Dyrehelserapporten](#). I den rapporten beskrives også relevant arbeid med arter som ikke omfattes av ViltHOP.

ViltHOP-biobanken

ViltHOP-biobanken er en nasjonal blod- og vevsbank for vilt som er lokalisert ved Veterinærinstituttet på Ås. Hovedvekten av prøvene kommer fra hjortedyr og moskus.

Formålet med banken er å sikre materiale for fremtiden og imøtekomme behov i forbindelse med dokumentasjon av helsetilstanden i norske viltpopulasjoner, retrospektive undersøkelser og annen relatert forskning. Drift og vedlikehold av banken inngår i ViltHOP-prosjektet.

Alle som får tillatelse til medikamentell immobilisering (merkeprosjekter) av hjortedyr på fastlands-Norge er pliktig til å sende blodprøver til ViltHOP-banken. Materialet som legges inn utgjør en andel av blod/serumprøver fra immobiliserte dyr og prøver tatt ut i forbindelse med større prøveinnsamlinger organisert av Veterinærinstituttet, oftest knyttet til jakt.

I 2025 ble det totalt lagret 584 organ- og blodprøver i biobanken, hvorav blod/serumprøver utgjorde prøvetaking fra 37 villrein, 40 elg, 14 hjort, 6 moskusfe og 5 fjellrev. Det ble ikke lagret blodprøver fra rådyr i 2025. En stor andel av disse prøvene ble tatt av levende individer fra villrein, elg og hjort i forbindelse med merking og annen prøvetaking, som f.eks. rektumbiopsier i forbindelse med testing av levende hjortedyr for skrantesjuke. Prøvene fra moskus kommer i all hovedsak fra trafikkdrepte individer og individer avlivet av SNO i forbindelse med bestandsregulering. Prosjektet "Elgkalven Trampe" utgjør en stor andel av det lagrede organmaterialet i 2025.

Helsestatus

En allmenn oppfatning er at viltlevende dyr i Norge har god helse. Riktignok lever de et tøft liv under harde betingelser, men man antar at viltbestandene er lite påvirket av sykdom og dårlig helse. Som for alle enkle sannheter blir bildet mer nyansert etter hvert som man får mer kunnskap og innsikt.

Et grunnleggende spørsmål er selvsagt hva vi egentlig mener med «god helse» hos viltlevende dyr. Sykdom og skade er en naturlig del av livet både for mennesker, hus- og viltlevende dyr, og man kan ikke ha en forventning om at alle dyr skal være friske til enhver tid. Begrepet «god helse» i denne sammenheng, og i norsk viltforvaltning, er at nivået av sykdom skal være naturlig og akseptabelt. Det innebærer at sykdom ikke skal påvirke bestandsutviklingen og dyras tilvekst negativt over lang tid, slik at vi ser varige effekter.

«God helse hos viltlevende dyr» innebærer også at det ikke er situasjoner der et «større antall ville eller forvillede dyr er utsatt for sykdom, skade eller annen lidelse utenom det normale» (sitat fra dyrevelferdsloven) og at risikoen for smitte til mennesker, husdyr og andre bestander av viltlevende dyr ikke er uakseptabelt høy.

Det *oppleves* som om vi de siste årene har sett mer sykdom hos viltlevende dyr enn tidligere. Det er imidlertid vanskelig å fastslå om det foreligger en *reell* økning i forekomsten av sykdom, eller om dette er forårsaket av økt oppmerksomhet, bedre diagnostikk og bedre kommunikasjon. Kanskje er sannheten at opplevelsen av mer sykdom skyldes en kombinasjon av disse faktorene sammen med en viss økning. Samtidig er det slik at mange faktorer som påvirker forekomsten av sykdom, har utviklet seg i feil retning. Det virker sannsynlig at et varmere, fuktigere og mer uforutsigbart klima, tettere og fragmenterte bestander med mindre mulighet for sesongmessige vandring, økt kontakt mellom tamdyr, mennesker og vilt, og økt kontakt over landegrensene kan øke risikoen for sykdom hos norsk vilt.

Moskusen på Dovre har i denne sammenhengen tjent som en modell for hvordan sykdommer kan påvirke en bestand av viltlevende dyr. Her er det sett sykdomsutbrudd, tilsynelatende assosiert med faktorer som høy bestandstetthet, spesielle værforhold og nærkontakt med smitte fra sau gjennom felles bruk av salteplasser.

Påvisningen av smittsom skrantesjuke (Chronic Wasting Disease, CWD) blant villrein i Nordfjella i 2016 og på Hardangervidda i 2020, var en øyeåpner som tydelig demonstrerte at sykdom er en faktor man må ta hensyn til også i norsk viltforvaltning.

Samtidig har utbruddene av fotråte hos villrein på Hardangervidda og i Rondane hatt betydning for forståelsen av sykdom i disse bestandene.

Fra tid til annen rapporteres det om tilsynelatende sviktende rekruttering, forøket dødelighet og/eller nedgang i slaktevekt hos bestander av både hare, villrein, hjort, rådyr og elg, og det spekuleres i om sykdommer og parasitter har betydning for dette. Globalt har høypatogen fugleinfluensa (HPAI) de siste årene vært utfordrende for ville fugler, og dødelighet har også rammet pattedyr både på land og i havet.

Helsetilstanden hos delbestander av norske hjortevilt-, moskus- og harebestander varierer mye, og det er mange faktorer som kan påvirke den negativt, men vi har ikke kunnskap som indikerer hvor store de reelle og varige problemene er, hva slags faktorer som ligger bak og hvordan samspillet mellom mange ulike faktorer påvirker bestandene.

Skrantesjuka i Norge

Skrantesjuka (Chronic Wasting Disease, CWD) er en såkalt prionsykdom. Dette er alvorlig sykdom hos hjortedyr der hjernen ødelegges, og dyret til slutt dør. Sykdommen forårsakes av strukturforandringer i kroppens egne proteiner som den ikke klarer å bryte tilstrekkelig ned. Proteinene vil dermed hope seg opp og det oppstår skade på hjernevevet.

I midten av mars 2016 ble sykdommen påvist hos ei simle som ble observert døende under merking av villrein i Nordfjella villreinområde. Dette var første gang sykdommen ble påvist i Europa og for første gang i verden hos en villrein. I et forsøk på å hindre etablering av denne alvorlige sykdommen ble villreinbestanden i Sone 1 (nord for fylkesvei 50, Geiteryggen) av Nordfjella villreinområde fjernet vinteren og våren 2018. Etter påvisningen i 2016 har det blitt gjennomført omfattende årlige overvåkings- og kartleggingsprogram for å undersøke forekomsten hos rådyr, reinsdyr (både villrein og i reinnæringen), elg og hjort. Kartleggingen har avdekket ytterligere forekomst hos alle artene, med unntak av rådyr. Hos norsk hjort og nordisk elg er det kun avdekket sporadisk opptredende skrantesjuka, til motsetning hos norsk villrein med smittsom skrantesjuka. Oversikt fra overvåking rapporteres løpende, elektronisk til Mattilsynet og på en statistikk som ligger åpent tilgjengelig på Veterinærinstituttets nettsider, [Skrantesjukestatistikk](#) Her gis kun en kort oppsummering av status og utvikling for CWD i 2025.

Gjennom 2025 ble det testet ca. 11 600 hjortedyr for CWD i Norge. Dette er en svak oppgang fra 2024. Tre nye tilfeller av sporadisk CWD ble avdekket hos elgkyr i Tvedestrand, Selbu og Folldal kommuner.

Veterinærinstituttet har ulike forskningsprosjekter på CWD, i samarbeid med Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), NINA, Universitetet i Oslo (UiO) og internasjonale prion-miljøer. Informasjon om forskningen finnes på Veterinærinstituttets [hjemmesider](#).

Bakteriesykdommer

Tularemi (harepest)

Harepest, eller tularemi som sykdommen også kalles, er en sykdom hos gnagere forårsaket av bakterien *Francisella tularensis*. Harer er svært følsomme for infeksjon med denne bakterien, og vil i de fleste tilfeller utvikle akutt sykdom og dø innen et par dager. Bakterien forekommer naturlig i ulike miljøer, og kan overleve i vann, våt jord og i dyrekadaver i flere uker. Smågnagere er angitt å være et reservoar for bakterien, men det er uklart til hvilket omfang de utvikler sykdom. Harer smittes når de kommer i direkte kontakt med andre smittede dyr, eller indirekte via drikkevann, miljø, mygg- og flåttbitt.

I Norge ser man vanligvis harepest på sensommeren og høsten, men i senere tid har man også sett tilfeller nærmere vinteren. Påvisningene forekommer årlig, men den geografiske utbredelsen varierer. De fleste harene blir funnet døde eller i live rett før døden inntreffer. De kliniske tegnene på harepest er vage, men kan inkludere at haren springer saktere i losen og viser svakhet, slapphet og tungpustethet. Ofte blir flere harer funnet døde i samme område. Harepestdiagnosen stilles ved påvisning av bakterien ved PCR-undersøkelse av beinmarg og lever.

Veterinærinstituttet mottar årlig mellom 20 og 30 harer til obduksjon. Alle harene undersøkes regelmessig for tularemi før andre analyser gjennomføres. I 2025 ble 21 skogsharer (*Lepus timidus*) undersøkt for harepest, og av disse var kun én hare positiv og denne kom fra Ringerike kommune i slutten av august (Figur 1).

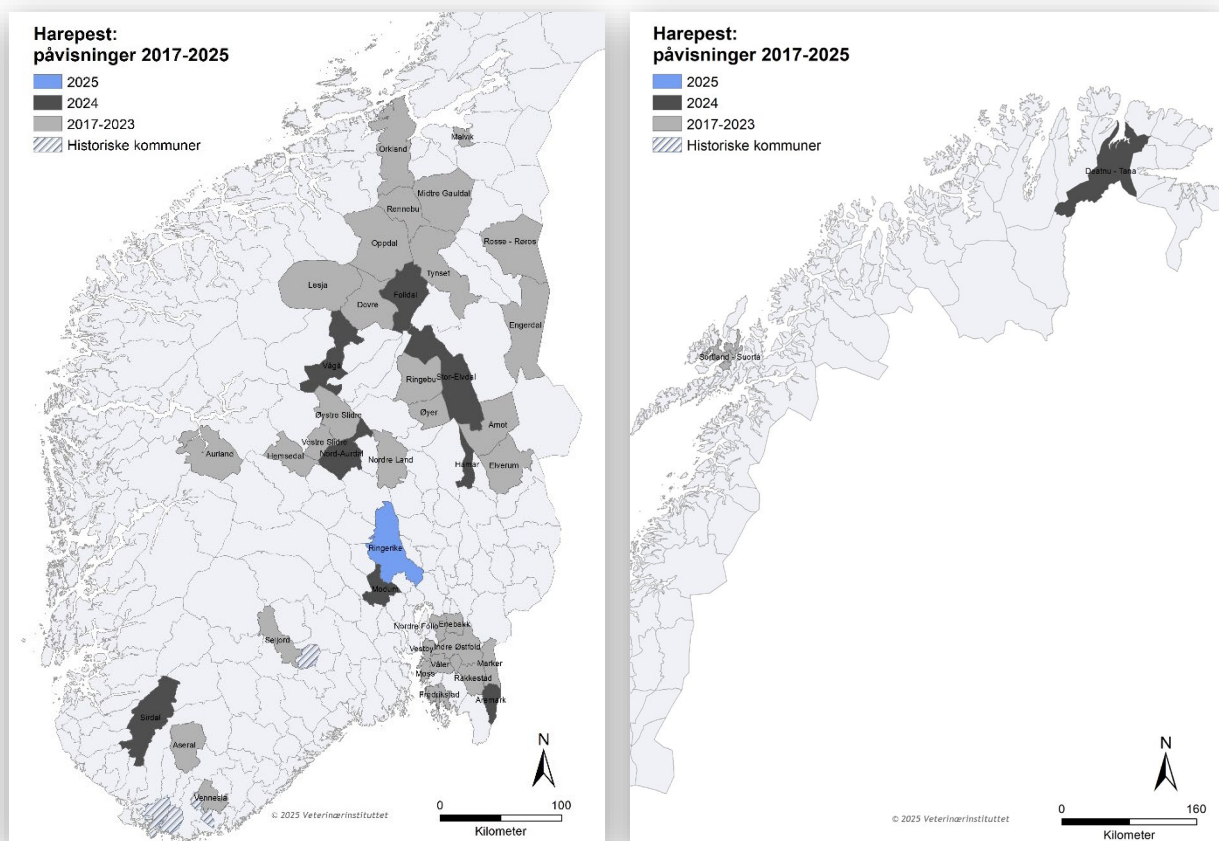
En [kartløsning](#) ble utarbeidet i 2023 etter et stort medietrykk som følge av mange harepesttilfeller på Østlandet i løpet av kort tid. Kartet viser harepesttilfeller i sanntid, men det er også mulig å se historiske harepestpåvisninger

opptil ti år tilbake i tid. På denne måten kan både mediene, kommuner og publikum lett finne oppdatert statistikk om harepest i sine områder. Man skal likevel være oppmerksom på at områder uten påvist smitte ikke betyr at smitten ikke finnes.

Harepest er en zoonose, det vil si en sykdom som kan smitte mellom dyr og mennesker. Tilfeller av harepest hos mennesker rapporteres inn til Meldingssystem for smittsomme sykdommer (MSIS) ved Folkehelseinstituttet. Hos mennesker forekommer de fleste tilfeller av harepest i samme tidsrom som det foregår utbrudd av harepest hos harer.

Sommeren 2025 var det et stort utbrudd av harepest hos orienteringsløpere som deltok i et orienteringsløp i Ås kommune, Akershus fylke. Det ble ikke rapportert om forøket dødelighet av harer i Ås kommune i 2025, og kilden for smitten blant orienteringsløperne ble dessverre ikke funnet.

På grunn av smittefaren til mennesker er det viktig at døde harer håndteres som en harepestmistanke. Dette innebærer at harene håndteres på forsvarlig vis og ikke åpnes i felt. Ved mistanke om harepest, kontakt det lokale Mattilsynet for å avtale innsending. Mattilsynet varsles dersom harepest påvises.

Figur 1. Oversikt over kommuner med påviste tilfeller av harepest i perioden 2017-2025. Blå farge indikerer påvisningen i 2025. Kart: Attila Tarpai

Fotråte hos rein

Fotråte hos rein er en sårinfeksjon i huden på nederste del av føttene som utvikler seg til en kronisk betennelse med affeksjon av underhuden, sener, ledd og av og til også beinvevet i nederste del av beina. Berørte føtter kan da hovne opp slik at de får en klubbeaktig form, såkalt klubbefot. Bakterien *Fusobacterium necrophorum* antas å spille en viktig rolle i utviklingen av sykdommen. Av og til kan en se spredning til andre organer. Spesielt hos tamrein har en også sett utbrudd hvor de første skadene opptrer i munnhulen.

Høsten 2024 startet to veterinærstudenter, Sara Celine Torsdal og Martine Standal Kalland, et studentprosjekt på fotråte hos villrein (se omtale i ViltHOP-rapporten for 2024). Prosjektet er et samarbeid med Sollia fjellstyre. Målet er å finne og undersøke hudlesjoner som kan si noe om de utløsende faktorene og de tidlige stadiene i utviklingen av fotråte. Prosjektet er ikke ferdig før til sommeren, men studentene har påvist mikroskopiske forandringer i huden som muligens kan gi en ny forståelse av årsakene til denne sykdommen.

I Knutshø villreinområde var det lite som tydet på noen forekomst av fotråte da oppsynsfolk filmet reinflokkene i juni 2025, men det gikk rykter om at det var observert halte dyr i enkelte flokker helga før jaktstart, det vil si 16. og 17. august. Oppsynet gikk da ut med informasjon om fotråte på facebook-sida si, lenket til Veterinærinstituttets sider og ba folk som observerte tydelig klubbefot om å melde fra. Den 21. august kom da de første meldingene om to skutte dyr med antatt fotråte. Etter hvert ble det meldt om svært mange halte dyr, og totalt ble det skutt 79 dyr med fotråte av totalt 339 skutte dyr. Blant kalvene var det så mange som 62 av 168 (37 %) som hadde fotråte, og 32 slakt ble kassert på grunn av at de hadde fotråte på flere bein eller viste tegn på å være allment påkjente.

Figur 2. Øverst til høyre: Typisk fotråte hos rein – et kronisk sår i huden på foten. Øverst til venstre: Enkelte dyr hadde skader i munnen som sannsynligvis henger sammen med fotråte-skader på føttene. Nederst til venstre: Reinkalv funnet død med klubbefot på venstre bakbein. Nederst til høyre: Nærbilde av klubbefoten til den samme kalven. Bilder: Håvard Rønning, Knutshø villreinutval.

Prøver fra femten rein med mistanke om fotråte ble sendt til Veterinærinstituttet for nærmere undersøkelse. Forandringene i føttene var typiske for det vi betegner som fotråte. I tillegg var det et dyr som hadde forandringer på innsiden av kinnet og kalven som er avbildet ovenfor som hadde skader på mulen. Bakteriologiske undersøkelser viste at det vokste ulike bakterier i sårene, mest stafylokokker, streptokokker, korynebakterier og andre typiske sår bakterier. Prøver fra sårene vil også bli undersøkt med mikroskop og molekylære metoder og sammenliknet med dyrene som blir undersøkt i prosjektet beskrevet ovenfor.

Mistanke om tuberkulose hos rådyr og elg

Mykobakterier er en gruppe bakterier som omfatter mer enn 190 arter. Mange av disse er jord- og vannbakterier, noen er såkalte «opportunist» som kan gi sykdom hos dyr og mennesker ved enkelte, spesielle anledninger (for eksempel ved nedsatt immunforsvar). To undergrupper av mykobakterier regnes som «patogener», altså at de ofte påvises i forbindelse med sykdom hos dyr eller mennesker:

1. Den ene undergruppen kalles «*Mycobacterium tuberculosis*-komplekset». Denne omfatter blant annet *M. tuberculosis* som gir tuberkulose hos menneske og *M. bovis* som gir tuberkulose hos storfe og mange andre dyr, inkludert mennesker.
2. Den andre gruppen kalles «*Mycobacterium avium*-komplekset». Her finner vi blant annet *M. avium* subspecies (subsp.) *avium* som gir det vi ofte kaller fugletuberkulose hos både fugler og pattedyr, *M. avium* subsp. *paratuberculosis* som gir paratuberkulose hos drøvtyggere og *M. avium* subsp. *hominissuis* som gir tuberkulose hos gris og av og til hos mennesker.

Tuberkulose er en fryktet sykdom. På begynnelsen av 1900-tallet hadde Norge svært høy forekomst og dødelighet av tuberkulose hos mennesker, og den norske staten iverksatte store og inngripende tiltak for å bekjempe sykdommen (se www.fhi.no for mer informasjon). I dag er heldigvis forekomsten av tuberkulose lav i Norge, men tuberkulose er en vanlig sykdom i mange deler av verden, og gir fortsatt stor dødelighet. Verdens helseorganisasjon (WHO) estimerer at 10,6 millioner mennesker fikk tuberkulose i 2021, mens 1,6 millioner døde av sykdommen samme år (www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/tuberculosis).

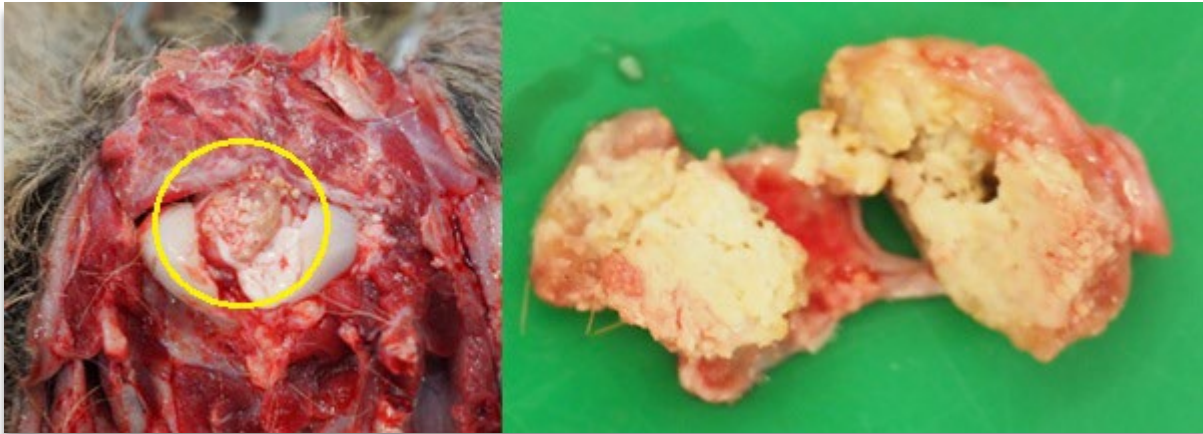
Da tuberkulose var vanlig i Norge, regnet man med at en betydelig andel av tilfellene hos menneske skyldtes smitte med *M. bovis* fra storfe via upasteurisert melk. For å forhindre slik smitte iverksatte man store bekjempelsesprogram og man begynte å pasteurisere melk. I 1963 ble Norge erklært fritt for storfetuberkulose.

Tuberkulose er imidlertid en sykdom vi alltid må være på vakt ovenfor. På åttitallet dukket det opp tuberkulose (*M. bovis*) hos storfe i to besetninger i Sogn og Fjordane, med sannsynlig smitte fra mennesker, og høsten 2022 ble det gjort en ny påvisning av storfetuberkulose hos ei ku i Suldal i Rogaland (www.vetinst.no/nyheter/pavisning-av-tuberkulose-pa-storfe-i-rogaland). Videre testing av andre storfebesetninger som har hatt kontakt med denne gården, viste at også to andre hadde test-positive dyr. Smittekilden til tuberkulosen er imidlertid ikke funnet.

England, Wales og Irland har store og økende problemer med høy forekomst av storfetuberkulose. Der regner man med at viltlevende dyr, særlig grevlinger, spiller en viktig rolle for smitte til og mellom storfebesetninger. Bekjempelse av sykdommen er svært vanskelig ved at sykdommen finnes, og opprettholdes, i et viltreservoar. Tilsvarende problemer finnes i Michigan i USA og i Spania, der henholdsvis hvithalehjort og villsvin spiller rollen som viltreservoar.

Med våre tette bestander av hjort, som lever nært på husdyr og folk, er vi bekymret for at *M. bovis* skal etablere seg hos denne arten. I en slik situasjon vil vi lett kunne få spredning til storfe og andre dyrearter, og sykdommen vil bli svært vanskelig å bekjempe. Tuberkulose hos hjort vil også medføre en risiko for smitte til mennesker, spesielt jegere.

En rådyrbukk, som ikke kunne bevege seg, ble høsten 2025 sendt inn til Veterinærinstituttet fra Moss kommune. Rådyret hadde en byll som presset på ryggmargen i nakkeleddet (Figur 3). Ved PCR-undersøkelse av byllen ble det påvist mykobakterier, men ikke bakterier innen *Mycobacterium avium*-komplekset eller *Mycobacterium tuberculosis*-komplekset.

Figur 3. Nakkeleddet hos rådyr. En byll med lysegult, «osteaktig» masse (gul sirkel på bilde til venstre, og forstørret på bilde til høyre) presset på ryggmargen og medførte lammelser.

Høsten 2025 fikk Veterinærinstituttet også tilsendt lever fra en elgokse i Kristiansand kommune. Leveren var gjennomgått av hvite knuter som kunne likne det man kan se ved infeksjon med mykobakterier, men ved molekylærbiologisk undersøkelse ble det ikke påvist mykobakterier.

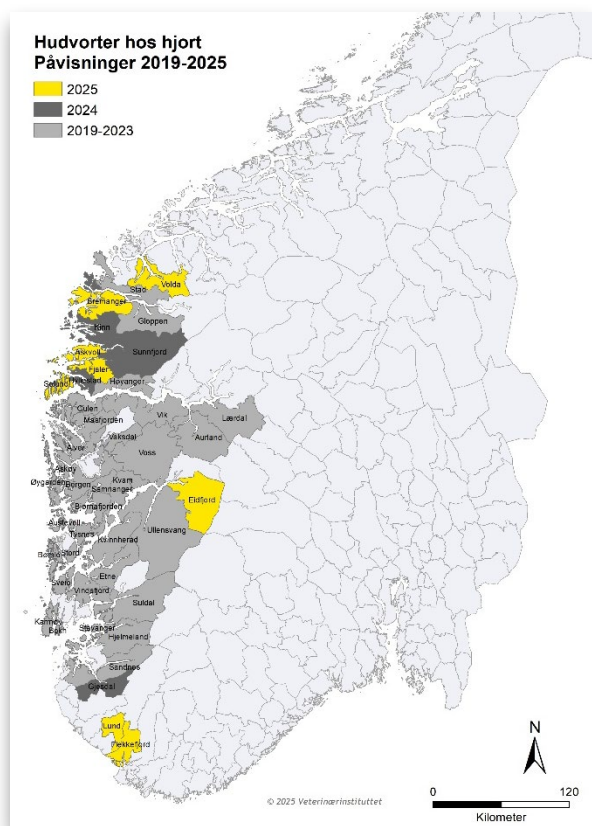
Om man finner forandringer på et slakt som kan være forårsaket av infeksjon med smittestoffer som gir alvorlig sykdom hos dyr eller mennesker, skal man kontakte det lokale Mattilsynet. De kan gjøre en vurdering og eventuelt sende inn prøver til Veterinærinstituttet for videre undersøkelse. Det er viktig at folk gjør dette, både for å ha en viss overvåking av hva som finnes av sykdommer hos vilt, og for å beskytte mennesker mot eventuelle sykdommer som kan smitte fra viltkjøtt eller ved håndtering av dyr og slakt.

Virussykdommer

Hudvorter hos hjort

Hudvorter hos hjort (hjortevorter) skyldes infeksjon med et papillomavirus som tilhører *Deltapapillomavirus 5*. Sykdommen ble første gang registrert hos hjort i Norge i 2019. Siden da har forekomsten økt gradvis, særlig i kyst- og fjordkommuner på Vestlandet. Viruset smitter kun mellom hjort, og det er fortsatt ikke kjent hvordan det er introdusert til Norge. Hjortevorter finnes også i flere andre europeiske land, med høy forekomst i Sentral-Europa og mer sporadiske funn i Vest- og Sør-Europa.

Som tidligere år bygger Veterinærinstituttets kunnskap om utbredelsen hovedsakelig på meldinger fra jegere, kommuner og fallviltpersonell. I 2025 ble hjortevorter meldt fra sju nye kommuner: Bremanger, Solund, Eidfjord, Flekkefjord, Lund, Fjaler og Askvoll. I tillegg fortsatte det å komme meldinger fra områder hvor sykdommen tidligere er kjent. Utbredelsen omfatter nå store deler av Vestlandet og strekker seg sørover inn i Rogaland og deler av Agder (Figur 4).

Figur 4. Oversikt over utbredelsen av hjortevorter i Norge i perioden 2019-2025. Gul farge indikerer kommuner med nye observasjoner i løpet av 2025. Kart: Attila Tarpai, Veterinærinstituttet.

Vortene opptrer oftest i lyskeområdet, på innsiden av lårene og under buken, og sjeldnere på hode og hals. De fleste dyr har få til moderate antall vorter, men det meldes også om mer omfattende tilfeller der vortene er tallrike, store eller infiserte (Figur 5). Slike tilfeller kan gi smerte, nedsatt funksjon, sårdannelse og i noen tilfeller avmagring. Enkelte dyr som meldes inn i 2025 hadde generaliserte vorter eller sekundærinfeksjoner, og flere ble beskrevet som magre eller redusert i allmenntilstand. Disse alvorlige tilfellene ser ut til å være noe hyppigere rapportert i 2025 sammenlignet med foregående år, men det er uklart om dette skyldes økt forekomst eller økt oppmerksomhet.

Det er fortsatt uklart hvorfor noen dyr utvikler mer alvorlige former av sykdommen, men både immunstatus og eksponeringsgrad kan spille en rolle. Både bukker og koller rammes. De fleste innrapporterte tilfellene gjelder unge dyr (ca. 1,5 år), men voksne dyr forekommer også- inkludert flere av de mest alvorlige tilfellene i 2025. Siden alderen ikke alltid oppgis ved rapportering, er aldersfordelingen usikker.

Vortene sitter kun i huden og påvirker vanligvis ikke kjøttets egnethet. Dersom vortene er store, infiserte eller dyret viser tegn til redusert helsetilstand, anbefales det at Mattilsynet vurderer slaktet. I sjeldne tilfeller kan store vorter forveksles med hudsvulster, og jegere oppfordres til å skjære i vorten og undersøke den karakteristiske snittflaten ved tvil om diagnosen (Figur 6).

Veterinærinstituttet ønsker fortsatt meldinger om funn, spesielt fra kommuner der sykdommen tidligere ikke er registrert, for å kunne følge utviklingen og bedre forstå utbredelse, alders- og kjønnsfordeling, og forekomsten av alvorlige tilfeller.

Figur 5. En eldre bukk skutt i Stad kommune i 2025 hadde en stor mengde vorter rundt kjønnsorganet, samt flere vorter på mage og bein. Dette er en typisk plassering, da vorter ofte finnes på innsiden av lårene, i lysken, og under buken, og sjeldnere på hode og hals. Flere av vortene hadde sår som tyder på at de har skrapet borti vegetasjon. Slike sår kan fungere som inngangsport for bakterier, svekke dyret, og gi smerter. Ved omfattende utbredelse som her kan plasseringen også påvirke dyrets evne til å bevege seg og urinere. Foto: Tom-André Svoren

Figur 6. For sikker identifikasjon av vortene kan det lønne seg å dele vortene i to, sånn som avbildet her. Vorten tilhørte en ung bukk felt utenfor Florø sentrum i Kinn kommune. Vortene kan variere mye i størrelse, men har jevnt over lik form og utseende. De ligner ofte på en blomkål ved at de har en buklete og tørr overflate, rund til oval form, og en lys grå til mørk grå farge. Innsiden er hvit, og den mørkegrå overflaten bølger seg ned i vevet. Foto: Svein Saure

Ondartet katarrfeber

I 2025 ble 22 hjortedyr undersøkt for gammaherpesvirus eller ovint herpesvirus 2, som forårsaker [ondartet katarrfeber](#) hos både hjortedyr og husdyr. Syv elg fikk påvist sykdommen, og disse kom fra kommunene Folldal (4), Nord-Fron (2) og Os (1). Ondarta katarrfeber er en alvorlig virusinfeksjon som rammer både viltlevende hjortedyr og husdyr som gris og storfe. Sau og geit rammes ikke av sykdommen, da de fungerer som friske smittebærere av virusstypene og det er sauevarianten OvHV-2 som har høyest forekomst blant sykdomstilfellene hos hjortedyrene. Kliniske tegn på sykdom innebærer blant annet høy feber med redusert allmenntilstand, unormal adferd og øyekatarr med blakket hornhinne. Hjernen er et predisponert område for viruset og det foretas hjerneprøver for molekylærbiologisk diagnostikk for å påvise sykdommen. I tilfeller hvor det er mistanke om ondartet katarrfeber, anbefales det at det sendes inn hele hodet fremfor tilfeldige hjerneprøver fra hjernestammen da viruset kan forekomme fokalt i forskjellige hjerneområder.

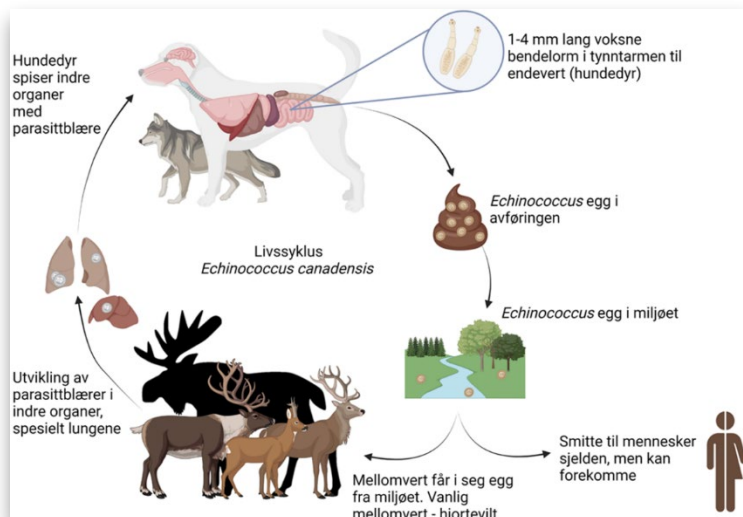
Figur 7. Elg med ondartet katarrfeber og karakteristiske lesjoner i øyet. Sykdommen er forårsaket av et Ovint herpesvirus 2 (OvHV-2).

Parasittsykdommer

Hundens dvergbendemark hos elg

Hundens dvergbendemark tilhører arten *Echinococcus granulosus sensu lato* som er et artskompleks av bendelmarker med mange ulike underarter fordelt på 10 genotyper. Av disse underartene er det kun *Echinococcus canadensis* (genotype 10) som er påvist i Norge. Ekinokokkose er en liste 2-sykdom og er derfor meldepliktig til Mattilsynet.

Parasitten er tidligere påvist hos elg og ulv i Finland og Sverige. Parasitten kan også smitte til mennesker (Figur 8), og det er meldt om ett slikt tilfelle i Norden (Finland). Det er få påvisninger hos mennesker på verdensbasis.

Figur 8. Hundens dvergbandelmark tilhører arten *Echinococcus granulosus sensu lato* som er et artkompleks med mange ulike underarter fordelt på 10 genotyper.

De siste årene er parasitten påvist sporadisk hos elg i Innlandet, og i 2025 ble ett tilfelle påvist hos en felt elg i Åmot kommune. Påvisning av parasitten hos elg understreker viktigheten av riktig håndtering av slakteavfall fra jakt, og at jegerne bør forhindre at hunder får tilgang til rått slakteavfall.

Som et resultat av påvisningene samarbeidet Veterinærinstituttet, Universitetet i Innlandet og Mattilsynet om et prosjekt kalt «ElgMark» i 2024-25. Prosjektet, finansiert av viltfondsmidler, fokuserte på en informasjonskampanje for å spre kunnskap om parasitten. Det har blitt holdt fysiske samlinger i flere kommuner i forkant av jakta, webinarer og andre typer foredrag.

Mer informasjon om hundens dvergbandelmark kan leses i Veterinærinstituttets [faktaark](#) og for en grundigere beskrivelse av parasittens forekomst i Norge henvises til [ViltHOP-rapporten for 2024](#).

Fra diagnostikken

Rein med hjernetumor

I oktober 2025 ble en villrein fra Rondane sør observert med nedsatt skyhet og gående i ring. Reinen ble felt og hodet sendt inn til Veterinærinstituttet for undersøkelse.

Hodet ble kappet på langs og fremst i storhjernen var det en svulst (2 x 2,5 cm i diameter) (Figur 9). Svulsten fortrengte deler av det normale hjernevevet, men hadde ikke vokst gjennom kraniet, og dette forklarte den avvikende atferden til reinen.

Figur 9. Villrein med svulst i fremre del av storhjernen (hvit sirkel).

[Unormal atferd hos hjortevilt](#) observeres fra tid til annen. Årsakene kan være mange, har ulik alvorlighetsgrad, og de siste årene har det vært mye fokus på den alvorlige sykdommen [skrantesiuke](#) (CWD), som nå er påvist hos villrein, hjort og elg.

Andre årsaker til avvikende atferd kan være ondarta katarrfeber (se under virussykdommer), silbeinsvulst, grå stær (øyesykdom), hjernemark, byller i hjernen og parykkehorn (hormonforstyrrelse). Veterinærinstituttet får mange henvendelser fra publikum om unormal atferd hos hjortevilt og dette er viktig informasjon for oss for å kunne å overvåke helsetilstanden til disse dyrene.

Helseproblemer med ukjent årsak

Rådyrdiaré

Kronisk diaré hos rådyr er et vedvarende og økende problem i flere deler av landet, og Veterinærinstituttet mottar årlig mange henvendelser om syke dyr. Tilstanden rapporteres gjennom hele året og kommer særlig fra Østlandet (inkludert Oslofjordsområdet), Innlandet og Trøndelag, men i 2025 ble det også meldt om tilfeller fra Rogaland og Agder. Forekomsten ser ut til å være størst i områder med høye rådyrtettheter.

Sykdommen har et langvarig forløp som fører til avmagring og gradvis tap av fett og muskulatur (Figur 10). Både voksne dyr, ungdyr og kje rammes. Enkeltdyr i en flokk kan utvikle diaré mens andre forblir friske, noe som tyder på at tilstanden har lav eller ingen smittsomhet.

Rådyrdiaré er ikke unikt for Norge. Lignende tilstander er kjent fra flere europeiske land, blant annet Østerrike, Danmark og Sverige. Til tross for omfattende undersøkelser er årsaken fortsatt ukjent, og ingen enkeltfaktor – verken virus, bakterier, parasitter eller sopp – er påvist som forklaring. Funn så langt peker mot at tilstanden er kompleks og trolig multifaktoriell, mer et syndrom enn en enkel sykdom.

Rådyr har en selektiv diett og er avhengige av lettfordøyelig og næringsrikt fôr. I områder med høy bestandstetthet kan tilgang på optimalt fôr bli begrenset, noe som kan gi fordøyelsesforstyrrelser og ubalanse i mikrofloraen. Endringer i tarmfloraen er foreslått som en mulig medvirkende faktor, men dette er foreløpig ikke dokumentert. For å undersøke årsaksforhold nærmere startet Veterinærinstituttet i 2023 et prosjekt i samarbeid

med Universitetet i Sørøst-Norge og lokale fallviltgrupper i Moss og Råde. Prosjektet sammenlikner friske og syke rådyr fra samme område og tidsrom, og prøvematerialet fra feltinnsamlingen er nå ferdig. Videre analyser pågår, og resultatene forventes ferdigstilt i 2026.

Rådyrdiaré er en viktig dyrevelferdsutfordring og skaper stor bekymring hos publikum. Økt kunnskap om årsaksmekanismer er nødvendig for å kunne vurdere mulige forebyggende tiltak og redusere forekomsten over tid.

Figur 10. Rådyr med kronisk diaré er ofte avmagret og har svart, inntørket avføring i pelsen bak og nedover hasene. Det kan også forekomme håravfall og sår dannelse i området. Foto: Jakob Trøan.

Elgkalven Trampe

Elgkalven Trampe er et forskningsprosjekt som ble startet opp i 2024 på grunnlag av mange henvendelser fra viltforvaltere, jegere og andre viltinteresserte. De fortalte om observasjoner av små og syke elgkalver, og at de mente antallet elgkalver var betydelig mindre enn før. Observasjonene støttes av statistikken over sett kalv per ku og kalvevekter i Hjorteviltregisteret. Her kan en se at kalvetallet og kalvevektene faller over store deler av landet. I Agder samarbeidet fylkeskommunen, professor emeritus Olav Rosef om å samle inn prøver fra elgkalver som ble funnet syke eller døde allerede i 2023.

Dette arbeidet viste blant annet at alle de 32 undersøkte elgkalvene var infisert med bakterien *Anaplasma phagocytophilum* (Rosef, 2024).

I 2024 etablerte vi prosjektet Elgkalven Trampe med støtte fra fylkeskommunale viltfondsmidler fra Agder, Telemark, Buskerud, Vestfold, Østfold, Innlandet og Trøndelag fylkeskommuner. I 2025 fikk vi også midler fra Akershus fylkeskommune, og Landbruksdirektoratet bevilget midler til en fireårig prosjektstilling.

Elgkalven Trampe har som mål å gjøre grundige undersøkelser av elgkalver som blir avlivet på grunn av sykdom eller blir funnet døde, slik at vi kan finne ut hva som forårsaker sykdom og død hos denne dyregruppen. Dette gjøres ved at et korps med Trampe-kontakter enten kjører elgkadaveret inn til Veterinærinstituttet for undersøkelse, eller at de selv foretar en undersøkelse og et prøveuttak i felten og deretter sender inn prøver. Prøvene blir undersøkt med så mange metoder som mulig, slik at vi får best mulig grunnlag til å fastslå hvilke faktorer som har medvirket til at disse kalvene har blitt syke/dødd.

Til nå har vi fått undersøkt 120 elgkalver. Hovedfunnet er at de aller fleste kalvene vi har undersøkt er i svært dårlig hold. De er svært magre eller helt avmagret, dårlig muskelsatt og små av størrelse. Like fullt har elgkalvene rikelig med normalt grovfôr i vomma, så det ser for så vidt ut som om de har hatt tilgang på fôr, men bare enkelte av de undersøkte kalvene har tydelige melkekoagler i løpen.

Fra milten til mange av elgkalvene dyrker vi sporedannende bakterier i slektene *Clostridium* og *Paeniclostridium*. Dette er bakterier som finnes normalt i jord og vann og i fordøyelseskanalen til både dyr og mennesker. Dette er et funn som er vanskelig å tolke, siden disse bakteriene også vil finnes naturlig i et kadaver som råtner. Men vi observerer at også noen av de ferskeste kalvene har rikelig med slike bakterier i milten. En mulig tolkning er at disse bakteriene bryter inn fra fordøyelseskanalen til blodbanene når elgkalven i utgangspunktet er svært svekket, har sterkt nedsatt immunforsvar og går inn i siste fase av livet.

En del kalver har andre bakterieinfeksjoner, som for eksempel kolibakterier, streptokokker, stafylokokker eller andre vanlige bakterier som finnes normalt hos dyr, men kan gi sykdom når dyret er svekket. Dette kan tolkes som at kalvene har nedsatt immunforsvar.

Som hos elgkalvene fra Agder som ble undersøkt i 2023, finner vi også at nesten alle elgkalvene vi hittil har undersøkt (57 av 59) har bakterien *Anaplasma phagocytophilum* i blodet. Vi vet ennå ikke hvordan denne infeksjonen påvirker elgkalvene, men mistenker at den både kan ha en effekt gjennom negativ påvirkning på immunforsvaret og en direkte effekt. Vi mistenker videre at det finnes ulike varianter av bakterien som kan ha ulik effekt på elgene. Hvilken rolle anaplasma-infeksjon spiller for elgkalvenes helse, blir et viktig arbeidsområde for oss i fortsettelsen av prosjektet.

Parasittologiske undersøkelser av avføring fra elgkalver i 2024 og 2025 viser at den encellede organismen *Giardia duodenalis* var den klart vanligste mage-tarm-parasitten, med funn hos 22 av 45 kalver i 2024 og 19 av 52 kalver i 2025, mens *Cryptosporidium*, også den encellet organisme, forekom langt sjeldnere, med 2 positive i 2024 og 5 positive i 2025. En liten andel kalver hadde begge disse parasittene samtidig. *Giardia*- og *cryptosporidium*-infeksjoner kan gi løs mage og dårligere næringsopptak, og kan derfor hos noen kalver ha bidratt til redusert tilvekst, særlig hvis det samtidig er knapphet på godt beite eller andre belastninger.

I tillegg undersøkte vi forekomsten av rundorm i løpe og tynntarm, og her hadde de fleste kalvene lave eller moderate mengder, hovedsakelig av arter som er vanlige hos elg, med et lite innslag av arter som også forekommer hos husdyr. Noen få enkelt dyr hadde høyere antall rundorm, og hos disse kan parasittbelastningen ha hatt større betydning for vekst og kondisjon. Samlet sett tyder funnene på at parasitter ikke alene forklarer variasjon i tilvekst hos elgkalver, men at de kan være en ekstra belastning for enkelte dyr, spesielt når andre forhold også er ugunstige.

I prosjektet Elgkalven Trampe arbeider vi ut fra tre hovedhypoteser:

1. Elgkalvene bruker for mye energi og får for lite energi fordi høye temperaturer øker stoffskiftet og nedsetter beiteopptaket.
2. Elgkalvene får for lite protein og energi fordi beiteplantene har utviklet seg for mye på et for tidlig tidspunkt, slik at innholdet av protein og energi er lavere og innholdet av fiber høyere enn det elgkalven trenger i den mest intense vekstfasen.
3. Elgkalvene er utsatt for et høyere smittepress enn tidligere og får dårlig tilvekst og/eller sykdom på grunn av en eller flere infeksjoner.

Resultatene så langt gir oss ikke grunnlag for å forkaste noen av disse hypotesene, men vi tolker funnene til at det er lite sannsynlig at økt forekomst av ett smittestoff alene kan forklare at så mange elgkalver blir funnet døde eller har dårlig tilvekst. Vi kan derimot si at funnene tyder på at elgkalvene blir svake og ofte dør som følge av næringssvikt. Vi har imidlertid ennå ikke kunnskap til å fastslå om denne næringssvikten skyldes absolutt mangel på fôr (som for eksempel [Wam \(2025\)](#) påpeker), om den skyldes økt energiforbruk (hypotese 1), feil sammensetning av fôret (hypotese 2) eller er en effekt av infeksjoner (hypotese 3).

I 2026 og videre vil vi fokusere på å finne ut mer om effekten av *Giardia* og *Anaplasma*, og vi planlegger å undersøke næringsinnholdet i vominnholdet og sporstoffnivåene i leveren til kalvene.

Undersøkelse av vilt som ikke omfattes av ViltHOP

Høypatogent fugleinfluenzavirus hos fjellrev på Svalbard

Høypatogen fugleinfluenza (HPAI) er en sykdom som primært rammer fugler, men i senere år har imidlertid et økende antall pattedyr-arter også blitt rammet av HPAI. I slutten av juli 2025 fikk Sysselmesteren på Svalbard melding om flere syke fjellrever ved den russiske bosettingen Barentsburg. På grunn av nærheten til Barentsburg og økt rabiesårvaakenhet ble hele kullet avlivet.

Fjellrevene ble sendt til Veterinærinstituttet på Ås for undersøkelse for rabies- og fugleinfluenzavirus. Analysene viste at alle revene var negative for rabiesvirus, mens fire fjellrevvalper var positive for høypatogent fugleinfluenzavirus. Det påviste viruset var av subtypen H5N5, en subtype som sirkulerer i nordområdene og som de siste årene har forårsaket sykdomstilfeller hos både ville fugler og pattedyr i Norden, Island og Storbritannia. Høypatogent fugleinfluenzavirus kan gi kliniske tegn på hjernesykdom og ligner de man ser ved rabiesinfeksjon. Nevrologiske tegn som sirkelgang, skjev hodeholdning, lammelser og nedsatt skyhet for mennesker er vanlig. Det er svært viktig å fange opp HPAI-tilfeller hos pattedyr da viruset har stor evne til endring. Når viruset hopper fra en art til en annen kan det endre egenskaper og utvikle økt smittsomhet eller dødelighet. For å forstå virusets utvikling og tilpasningsevne sekvenseres derfor arvematerialet til påviste virus ved Veterinærinstituttet. Sekvensdata fra påviste virus hos dyr deles også med Folkehelseinstituttet som vurderer smitterisiko for mennesker. Fjellrevbestanden på fastlandet er liten og sårbar for nye infeksjonssykdommer, og det er derfor viktig at fjellrever med mistanke om HPAI blir obdusert og prøvetatt ved Veterinærinstituttet.

Digital overvåking

Nettsideaktivitet for vilt

Underkategorien www.vetinst.no/dyr/vilt (heretter kalt /vilt) opererer som en hovedkategori for viltrelaterte nettsider tilknyttet Veterinærinstituttet. Det er verdt å bemerke at /vilt er den mest besøkte siden for Veterinærinstituttet i 2025 i underkategorien /dyr med 12 462 visninger, hvorav 10 984 av disse er unike. Fugleinfluenza utgjør ca. en tredjedel av dette. En gjennomgående trend er relativt jevn aktivitet gjennom

vintersesongen, før noe økt aktivitet i perioder gjennom våren og sommeren, frem til betydelig økt nettsideaktivitet gjennom høsten, grunnet jakta (Figur 11).

Figur 11. Ukentlig aktivitet for /vilt gjennom 2025

Nettsideaktivitet for fugleinfluensa i Norge

Nettsiden <https://www.vetinst.no/dyr/vilt/fugleinfluensa-i-norge> utgjør ca. 34% av alle unike treff i underkategorien /vilt. Årsaken til et høyt sidetreff er mest sannsynlig det økte fokuset på denne problemstillingen i media og i nasjonal og internasjonal forskning. Det fremgår av oversikten for 2025 en generell høy aktivitet gjennom store deler av året, med topper om våren og høsten (Figur 12).

Figur 12. Ukentlige treff på /fugleinfluensa-i-norge

Sykdommer som får mye dekning i media, slik som fugleinfluensa, krever en god søkemotoroptimalisering for at publikum skal kunne nå de riktige kildene. Det er derfor viktig å holde en oversikt over hvordan publikum «lander» på nettsidene til Veterinærinstituttet og at disse kildene er oppdaterte og fortsatt ansett pålitelige.

For siden /fugleinfluensa-i-norge kommer 27% av antall treff fra søkemotorer (hovedsakelig Google). Dette betyr at de fleste som ønsker informasjon om fugleinfluensa søker på dette direkte, hvilket krever at Veterinærinstituttet styrker og vedlikeholder søkemotoroptimaliseringen for at treffene som angår fugleinfluensa setter Veterinærinstituttets sider øverst. Dette er med på å styrke instituttets sentrale rolle i informasjonsformidling, samt være en korrekt kilde til riktig informasjon. 25% av antall treff kommer også fra å gå inn på hovedsiden ([vetinst.no](https://www.vetinst.no)) og klikke seg frem til siden. Her utgjør 36% av 1 117 direkte treff fra en link på hovedsiden. Øvrige treff klikkes gjennom andre sider på hovedsiden. Det er også verdt å nevne at 18% av treffene kommer fra andre nettsider, hvor Mattilsynet utgjør 84% av denne andelen i tilfeller som angår fugleinfluensa. Sosiale medier anses negligjerbart for antall treff på siden.

Fallviltdata fra Hjorteviltregisteret

Hjorteviltregisteret benyttes for å registrere informasjon om fallvilt, det vil si vilt som felles utenom jakt, blir påtruffet døde eller blir avlivet ved ettersøk etter skade. Ved rapportering av fallvilt kan sykdomsforandringer og skader som kan gi en indikasjon på dødsårsak rapporteres. I 2025 ble det registrert totalt 23 015 fallvilt, hvorav kategori sykdom og skade ble rapportert i 3846 individuelle tilfeller. Denne kategorien deles inn i 16 underkategorier (Tabell 1).

Tabell 1. Underkategorier i "Sykdom og skade" i Hjorteviltregisteret, med rapporteringer i 2025.

Underkategori	Antall
Betennelse i hud, ledd eller muskulatur	296
Bittsår/rovdyrdrept	107
Bløtvevsskader/blødning/knusning	168
Brudd på knokler	1142
Diaré	408
Drukning	39
Fast i gjerde el.	152
Håravfall	54
Ingen funn (kadaver undersøkt)	119
Misdannelse	58
Råttent kadaver (diagnose umulig)	134
Skuddsår	38
Sult/avmagring	622
Svulster	28
Øyesykdom	42
Ikke undersøkt	777

Hovedtyngden av registreringer ble gjort for rådyr, med 2082 (ca. 54%) tilfeller av totalt 3846 registreringer for alle arter i kategorien "sykdom og skade", og diaré og avmagring er det som preger denne arten mest. I tilfeller hvor det blir observert diaré hos rådyr, vil registreringer gjennom Hjorteviltregisteret gi en indikasjon på det geografiske omfanget av dette problemkomplekset.

I 2025 var den vanligste registreringen i Fallviltregisteret under i kategorien "Sykdom og skade", "Brudd på knokler". Dette indikerer at en stor andel av fallviltet som registreres kan ha blitt skadet av trafikkpåkjørslar. Totalt i 2025 ble det registrert 15 228 tilfeller av påkjørsler av vilt i trafikken, noe som utgjør ca. 66% av de totale innregistrerte sakene i Fallviltregisteret.

Totalt 622 individer ble registrert i kategorien "Sult/avmagring". Sult eller avmagring observeres oftest mot slutten av vinteren og ved starten av våren. Vintermånedene reduserer tilgangen til mat for de fleste hjortevilt. Sult eller avmagring tilsvarer ca. 16 % av antall registrerte tilfeller i kategorien «sykdom og skade».

Relevante publikasjoner og lenker

Vuong TT, Cazzaniga FA, Tran L, Våge J, Di Bari M, Pirisinu L, D'Agostino C, Nonno R, Moda F, Benestad SL.

Prions in Muscles of Cervids with Chronic Wasting Disease, Norway

Emerg Infect Dis. 2025 Feb;31(2):246-255. doi: 10.3201/eid3102.240903.

Davidson K, Mjelde H K, Ims R K, Henriksen K, Henriksson A G, Vangen E R, Holmgren K E, Skarsfjord K, Øines Ø, Enemark HL, Madslie K, Woolsey ID, Byrne J, Samuelsson F, Pedersen ST, Hamnes IH, Nymo, Olsen L, Mørk T, Fuglei E.

Echinococcus multilocularis in Svalbard 2009-2023

Rapport 15/2025, Veterinærinstituttets rapportserie

Ecke F, Ytrehus B, Evander M, Hörnfeldt B, Leijon A, Malmsten J, Skrobonja A, Ahrens L.

Biomagnification and potential health effects of per- and polyfluoroalkyl substances (PFAS) in a terrestrial food web

Sci Rep. 2025 Aug 23;15(1):31003. doi: 10.1038/s41598-025-16395-6.

Granstad S, Ytrehus B, Helberg M, Åkerstedt J, Gjerset, Bøe CA, Madslie K, Ånestad LM, Fosse JH, Nordstoga AB, Kampen A, Fjermestad-Eie B, Fjeldheim I, Stålcrantz J, Tønnessen R.

Høypatogen aviær influensa – HPAI i Norge, Europa og globalt:

Statusrapport for perioden 3. april – 20. oktober 2025. Rapport 43/2025, Veterinærinstituttets rapportserie.

Zedrosser A, Svae PS, Hovland FS, Reiten MR, Ytrehus B.

Diaré hos rådyr: Spent på sammenligningsstudie med friske dyr

Hjorteviltet 2025, s.44-46

Fugleinfluensa påvist hos fjellrev på Svalbard

Nettsak på Veterinærinstituttets hjemmeside 4.august 2025

www.vetinst.no/nyheter/fugleinfluensa-pavist-hos-fjellrev-pa-svalbard

www.vilthelse.no

www.vetinst.no

www.hjorteviltregisteret.no

Frisk fisk
Sunnne dyr
Trygg mat

Veterinærinstituttet

Ås ▪ Sandnes ▪ Bergen ▪ Trondheim ▪ Harstad ▪ Tromsø

postmottak@vetinst.no

vetinst.no